

Läsfrämjandeplan Gävle Kommun 2017-2018

Inledning

En grund för det läsfrämjande arbetet i Gävle kommun är de styrdokument som är knutna till verksamheterna. Till dessa hör Bibliotekslagen, Biblioteksplanen, Gävle biblioteks inköspolicy, FN:s konvention om barnets rättigheter, strategin Fria, tillgängliga och inspirerande bibliotek, verksamhetsplaner samt skolans läroplaner. Läsfrämjandeplanen tas fram i samarbete mellan skolbibliotekssamordnaren och barn- och ungdomsbibliotekarierna. Planen omfattar det läsfrämjande arbetet på folk- och skolbiblioteken och inom skola och förskola.

Bibliotekslagen framhåller vikten av att främja barns och ungas språkutveckling och läsning¹. I Gävle Kommuns Biblioteksplan 2025 betonas att barn och unga mellan 0-18 år är en prioriterad målgrupp², att folkbiblioteken ska utvecklas som fritidsbibliotek för barn och unga, och att "biblioteket ska vara ett roligt ställe där det händer saker"³.

I Gävle biblioteks inköspolicy för medier, understryks att biblioteken ska erbjuda "en inkluderande verksamhet som är kvalitetssäkrad ur ett jämställdhets- och mångfaldsperspektiv"⁴. Inköpen av medierna ska göras med hänsyn till de sju diskrimineringsgrunderna. Medier för barn och unga, människor med funktionsnedsättning, läsnedsättning och annat modersmål än svenska prioriteras⁵. Folkbiblioteken öronmärker en procentuell del av medieanslaget som används för inköp av litteratur på andra språk än svenska. Gävle Bibliotek ska utveckla verksamheten efter barn och ungdomars intressen och behov, och arbeta med dialogformer för att kunna nå fler barn och unga⁶. Gävle Kommun är finskt förvaltningsområde.

¹ Bibliotekslagen, § 8

² Biblioteksplan 2025, s.3-4

³ Biblioteksplan 2025, s.5

⁴ Inköspolicy för medier, Gävle bibliotek

⁵ Inköspolicy för medier, Gävle bibliotek

⁶ Verksamhetsplan biblioteksavdelningen, version 2016-11-01, s.6-7

Samarbete med BVC, MVC och familjecentraler

Folkbiblioteken har ett väl inarbetat samarbete med barnhälsovården inom Region Gävleborg och privata aktörer. Presentkort på gåvoböcker delas ut på BVC när barnet är ca 8 månader respektive 4 år, och böckerna hämtas sedan på biblioteken. Biblioteken har träffar för BVC:s föräldragrupper och berättar om bibliotekens verksamhet och om läsning, språkutveckling samt tipsar om och läser småbarnsböcker. Det finska bokpaketet erbjuds till alla som har kontakt med finska språket.

Biblioteken i Andersberg och Sättra samarbetar med familjecentralerna i de båda stadsdelarna, bland annat kring gemensamma temadagar där berättande och böcker lyfts på olika sätt. Andersbergs bibliotek bjuder även in till särskilda MVC-träffar för blivande föräldrar. En huvudtanke för samarbetet är integration mellan stadsdelarnas nya och etablerade svenskar.

Sedan 2005 finns språkpiller på folkbiblioteken i Gävleborgs län. Logoped i Region Gävleborg skriver ut böcker på recept till barn i förskoleåldern som behöver stöd i språkutvecklingen. Även BVC hänvisar till språkpiller på biblioteken för barn som behöver lite extra språkstöd men som inte får remiss till logoped.

En regional referensgrupp som ska arbeta med små barns språkutveckling, en strategi för Gävleborg, finns sedan 2016. Biblioteken deltar tillsammans med förskola, logoped, Högskolan i Gävle och Region Gävleborg (BVC och Kulturutveckling). Arbetet fortsätter under 2017.

Läsfrämjandearbete med anknytning till förskolan

Det tematiska arbetssättet *Lärande i sagans värld* är väl spritt på kommunens förskolor. Det innebär bland annat att man för varje år väljer en bok att jobba tematiskt med. Biblioteken stöttar förskolorna genom att delta i träffar med förskolepersonal och ger boktips, erbjuder lånebesök och boklådor och deltar vid föräldramöten.

Förskolorna har möjlighet att låna *Tvillingböcker* det vill säga samma bok på modersmål och svenska. Den svenska boken läses i förskolan medan böckerna på modersmålet lånas hem för läsning i hemmet.

Flera bibliotek erbjuder bokpåsar för utlån till förskolor. Det arrangeras barnteatrar, musik- och sagostunder för förskolor och familjedaghem och Andersbergs bibliotek startade under våren 2017 förskolemorgon, där grupper bjuds in till olika aktiviteter.

Läsfrämjandearbete med anknytning till skola och skolbibliotek

Kulturtrappan är en kulturgaranti för alla barn och unga i Gävles skolor, som från och med läsåret 15/16 är obligatorisk för grundskolan och kulturinstitutionerna. För bibliotekens del innebär det att alla elever i förskoleklasserna, årskurs 4 och 7 ska besöka folkbiblioteket och få en visning och/ eller ett bokprat. Utöver det genomförs bokade lånebesök och visningar med boktips, samt bokprat vid speciella tillfällen t ex Alla hjärtans dag och Halloween. Bibliotekspersonalen informerar om läsning och ger boktips vid föräldramöten samt medverkar vid inspirationsträffar för lärare. Några bibliotek har eller planerar samarbeten kring utställningar, biblioteksråd och dialogträffar för unga samt samarbeten med fritidshemsverksamhet.

Högt prioriterat är att alla barn och ungdomar med läsnedsättning ska få tillgång till talböcker. Biblioteken hjälper barn och ungdomar att komma igång med talboksläsningen och få tillgång till tjänsten Egen nedladdning. Äppelhyllor med anpassade medier finns på alla bibliotek.

Stadsbiblioteket samarbetar med den centrala mottagningsenheten för nyanlända skolbarn. Eleverna besöker biblioteket regelbundet för att få bibliotekskort, information och visningar. Biblioteken tar också emot elever som går i inslussningsklasserna för visningar med boktips utifrån barnens språknivå. Stadsbiblioteket sammanställer en ny hylla som ska möta behoven hos de barn och unga som är nya i Sverige. Hyllan kommer att innehålla parallellspråkiga böcker, bildordböcker, tvillingböcker och lättlästa kapitelböcker.

En bas för det läsfrämjande arbetet inom Gävles skolor är Bibliotekstjänsts utställning Godbitar med nyutgiven barn- och ungdomslitteratur. Utställningen finns på Mediateket och används till bokprat av bibliotekarierna vid inspirationsträffar för lärare och skolbiblioteksansvariga.

Gävles skolor läser är ett större läsprojekt där eleverna läser nyutgiven litteratur och sedan röstar fram sina favoriter. Samtliga skolor erbjuds att delta och skolbiblioteket får då bokpaket med litteratur som används i projektet.

Många skolor har egna skol- eller årskursövergripande läsprojekt som *Hela huset läser*, *Läs en film*, *Barnradions bokpris* m.fl. Skolorna arbetar även med olika lässtrategier utifrån forskning. Gävle kommun fokuserar på språkutvecklande arbetssätt i alla ämnen som *Att skriva sig till läsning* och kommer att utöka deltagandet i *Läsluft*. Bibliotekarierna och skolorna samarbetar med Skapande skola kring författarbekämpning för eleverna.

De tre kommunala gymnasieskolorna har bibliotekarier som arbetar aktivt med läsfrämjande insatser genom olika läsprojekt och bokprat. Biblioteken har ett samarbete för att stödja elever med annat modersmål än svenska. De tre bibliotekarierna hjälps åt att bevaka utgivningen i de olika språken och lånar böcker av varandra vid behov. Polhemsskolan har även en särskild satsning på elever i behov av lättlästa böcker.

Folkbibliotekens verksamhet för barn och unga på fritiden

Flera bibliotek arrangerar programverksamhet för barn och unga på fredagar, helger och under loven. För de yngsta barnen planeras bland annat barnrytmik med rim och ramsor samt sagostunder. Stadsbiblioteket ordnar tvåspråkiga sagostunder på finska och svenska. På Sättra bibliotek finns *Svenska med baby*, en ideell verksamhet vars syfte är att bryta segregation och träna svenska.

Olika teater- och musikföreställningar ingår i programverksamheten och planeras vanligen in på helger. På loven arrangeras bland annat pyssel- och skaparverkstäder, skriv- och tecknarworkshops, spel- och TV-speldagar, samt prova att koda i Scratch JR. På några bibliotek finns såväl lördagspyssel som fredagsmys, med spel, bokklubbar och skapande verksamhet samt filmvisningar.

För unga arrangeras t ex bokcirklar, skivverkstäder och temakvällar om spel och TV-spel. I *Ungas bokinköp*, som startades våren 2016, bestämmer en grupp unga vilka böcker som ska köpas in till stadsbiblioteket för en särskild del av medieanslaget.

Folkbiblioteken samarbetar med flera fritidsgårdar kring bland annat program och utställningar. Stadsbiblioteket samarbetar med Rapatac som är ett aktivitetscenter i stadsdelen Nordost. Biblioteken har aktiviteter för barn och unga tillsammans med andra verksamheter i Kultur & Fritidsförvaltningen på GD/GIF, som är en friidrottstävling för åk 3-6. Program och läsfrämjandeinsatser bokas in även under sommarlovet, t ex bidrar Valbo bibliotek med bokprat och högläsning till ett slöjdläger för barn på mellanstadiet och på Sättra bibliotek planeras ett läskollo.

Biblioteken bedriver sedan flera år satsningen *Sommarboken*, där barn och unga mellan 7-16 år uppmanas att läsa tre böcker under sommaren för att sedan få en i present. Efter sommaren planeras ett liknande projekt: *Tillsammansboken*. Satsningen gäller högläsning, efter att man har läst tre böcker för sitt barn, får man en gåvobok. Under hösten 2017 planeras också en ny, gemensam satsning på länets folkbibliotek med syfte att lyfta vikten av högläsning: *50-listan* – 50 böcker att läsa innan

du fyller 6. Efter att man har läst först 25 och sedan efter 50 böcker får barnet välja presentböcker.

Sammanställd av Charlotte Strand, bibliotekarie stadsbiblioteket, och Susanna von Greyerz, skolbibliotekssamordnare Medioteket, i samarbete med barn- och ungdomsbibliotekarierna inom Gävle Bibliotek.

Gävle 2017-03-24

Styrdokument

Bibliotekslag, SFS nr 2013:801

Biblioteksplan 2025, Kultur & Fritid Gävle, Gävle Kommun

FN:s konvention om barnets rättigheter

Fria, tillgängliga och inspirerande bibliotek: en strategi för barn- och ungdomsverksamheten på HelGebiblioteken 2016.

Inköpspolicy för medier, Gävle bibliotek. 2012-11-20.

Skolans läroplaner, Skolverket

Verksamhetsplan 2017-2020. Kultur och fritidsnämnden. Biblioteksavdelningen. Version: 2016-11-01